

[1] Perští dějepisci tvrdí, že příčinu k rozbrojům zavdali Foiničané. Když prý totiž přišli od takzvaného Rudého moře k našemu moři* a usídlili se na tom území, kde bydlí i nyní, začali ihned podnikat daleké námořní cesty. Rozváželi egyptské a asyrské zboží a mimo jiné prý přišli také do Argu. Argos tehdy v zemi nyní nazývané Řeckem vynikal nade všechna města. Když tedy Foiničané přišli do řečeného Argu, vyložili své zboží na prodej. Pátý nebo šestý den po přijezdu měli již skoro všechno vyprodáno, a tu prý přišlo na pobřeží mnoho žen a mezi nimi i královská dcera. Jmenovala se, jak uvádějí Řekové, Íó, dcera Inachova. Ženy se zastavily u lodní zádi, aby nakupovaly zboží, které se jim líbilo, avšak Foiničané se domluvili a přepadli je. Většině žen se prý podařilo utéci, avšak Íó byla spolu s několika jinými chycena. Foiničané prý ji uvrhli do lodi a odpluli do Egypta.

[2] Tak se podle Peršanů (ale nikoli podle Řeků) dostala Íó do Egypta a tato událost se stala začátkem vzájemných příkoří. Po této události prý někteří z Řeků (jména Peršané uvést nedovedou) přišli do Tyru ve Foinikii a unesli královskou dceru Európu. Byli to asi Krétané. Tak prý se Foiničanům dostalo oplátky za půjčku. Potom prý se Řekové provinili další křivdou. Vypravili se s válečnou lodí* do Asie v zemi Kolchidské a k řece Fásis, a když tam pořídili ostatní, kvůli čemu se vypravili, uloupili královskou dceru Médeiu. Kolchidský král prý pak poslal do Řecka hlasatele, aby žádal o zadostiučinění za únos a o vrácení dcery. Řekové prý však odpověděli, že Asiaté jim také nedali zadostiučinění za únos argejské Íó, že tedy ani oni ničeho neposkytnou.

[3] Ve druhé generaci po těchto událostech, když o nich uslyšel, chtěl Alexandros, syn Priamův, získat manželku z Řecka únosem, jak vypravují Peršané. Předem věděl, že za ni neposkytne náhradu, neboť ani Řekové ji neposkytnou. Unesl tedy Helenu a Řekové se rozhodli poslat nejdříve posly se žádostí, aby Helenu vrátil a dal pokutu za únos. Proti jejich výčitkám

však Trójané poukazovali na únos Médein, za který Řekové náhradu nedali a Médeiu na požádání také nevydali, a nyní prý chtějí dostat náhradu od jiných.

[4] Až do těch časů šlo jenom o vzájemné únosy, od té doby však se Řekové velice provinili, neboť začali s válečnými výpravami do Asie ještě dříve než Asiáté do Evropy. Únosy žen prý považují Peršané za činy lidí nespravedlivých a chtějí se mstít za únosy za nerozum; moudří lidé se o unesené ženy nestarají, neboť je prý jasné, že by k jejich únosu nedošlo, kdyby samy nechtěly. Oni sami, říkají Peršané, se vůbec nestarali o ženy, které byly uneseny z Asie. Řekové prý však pro jednu ženu z Lakedaimonu sebrali velikou výpravu a po příchodu do Asie vyvrátili moc Priamovu. Od té doby prý vždycky považují řecký živel za sobě nepřátelský. Na Asii totiž a na barbarské národy, které ji obývají, činí si nárok Peršané, kdežto Evropu a území řecká považují za cizinu.

[5] Tak prý se to událo podle Peršanů a v dobytí Tróje shledávají počátek svého nepřátelství vůči Řecku.

Foiničané, pokud jde o Ió, s Peršany nesouhlasí. Neunesli prý ji do Egypta násilím, nýbrž protože se v Argu spustila s kapitánem lodi. Když prý zjistila, že je těhotná, ostýchala se před rodiči a odlpula s Foiničany dobrovolně, aby se na to nepřišlo.

Takové věci vypravují Peršané a Foiničané. Já se však nepustím do rozboru, zda se to stalo tak či onak. Označím toho, o kom sám vím, že začal s bezprávnými činy vůči Řekům, a budu pokračovat ve vyprávění; podrobně proberu osudy měst malých i velkých. Neboť z těch, která byla kdysi veliká, se většinou stala města bezvýznamná, a naproti tomu ta, která jsou velká za mých časů, byla původně nepatrná. Víím totiž, že lidský blahobyť nezůstává nikdy trvale stejný, proto budu pamatovat na obojí stejnou měrou.

[6] Kroisos byl původem Lyd. Byl synem Alyattovým a byl vládcem národů, které sídlí na západ od řeky Halys, jež teče od jihu mezi Sýrií* a Paflagonií a na severu se vlévá do moře, zvaného Pohostinné. Tento Kroisos byl první z barbarů, o němž víme, že si některé z Řeků podrobil, aby mu odváděli poplatky, a jiné že si získal za přátele. Podrobil si Ióny, Aioly a Dóry, sídlící v Asii, a přátelství uzavřel s Lakedaimonskými. Před vládou Kroisovou byli všichni Řekové svobodní, neboť vpád Kimmeriů do Iónie za časů před Kroisem neznamenal pro města katastrofu, protože to byl jenom loupežný nájezd.

[7] Vláda, která původně patřila rodu Héraklovců, přešla na rod Kroisův, na takzvané Mermnadovce, následujícím způsobem. Kandaulés, kterého Řekové nazývají Myrsilem, byl vládcem v Sardech; byl to potomek Héraklova syna Alkaia. Prvním sardským králem z rodu Héraklova byl Agrón, syn Ninův, syna Bělova, syna Alkaiova, a Kandaulés, syn Myrsův, byl posledním. Před Agrónem kralovali v té zemi potomci Lýda, syna Atyova, od kterého dostal veškerý lydský národ své jméno. Dříve se jmenovali Méiové. Na základě boží věštby odevzdali potomci Lýdovi vládu Héraklovcům, kteří pocházeli z otrokyně Iardanovy* a Hérakla. Héraklovci vládli po dvaadvacet generací, pět set pět let; syn přejímal vládu od otce až po Kandaula, syna Myrsova.

[8] Kandaulés byl velice zamilován do své manželky a ve své lásce se domníval, že má za manželku daleko nejkrásnější ze všech žen. Měl mezi svými tělesnými strážci Gyga, syna Daskylova, který byl jeho oblíbencem, a tomu se svěřoval i s nejdůležitějšími záležitostmi; tomu také nadměru vychvaloval krásu své ženy, neboť byl o ní přesvědčen. Neuplynulo mnoho času a Kandaulés, kterého měl stihnout zlý osud, pravil Gygovi:

„Zdá se mi, že mi, Gygu, nevěříš, když ti líčím krásu své ženy; uším ostatně lidé méně věří nežli očím. Postarej se, abys ji viděl nahou.“

Gygés však vzkřikl velice a řekl:

„Jaká pošetilá slova to, pane, pronášíš, když mi prikazuješ, abych se díval na svou paní a velitelku, když je nahá! Žena spolu se šatem svléká také stud. Již dávno přišli lidé na správná pravidla, z nichž je třeba se poučit. Jedno z nich říká, že se má každý dívat na své. Věřím ti, že je ona ze všech žen nejkrásnější, a prosím tě, abys ode mne nežádal, co se nesluší.“

[9] Takovými slovy se Gygés bránil, neboť se obával, aby mu z takového skutku nevzešlo nějaké neštěstí. Kandaulés však odpověděl:

„Neboj se, Gygu, neměj strach, že ti to říkám, abych tě zkoušel, a buď bez obav před mou ženou, že by ti ona způsobila nějakou úhonu. Hned zpočátku to uspořádám tak, že ani nepostřehne, že ji vidíš. Postavím tě za otevřené dveře naší ložnice; jakmile tam vejdu, vstoupí i moje žena do lůžka. Blízko vchodu je tam křeslo, na které bude při svlékání odkládat svůj oděv kus po kuse. Budeš si ji moci prohlédnout úplně v klidu. Až půjde od křesla k lůžku a bude k tobě obrácena zá-

dy, hled se odtamtud dostat, aby tě neviděla vycházet ze dveří.“

[10] Gygés tedy svolil, protože mu nic jiného nezbyvalo. Když Kandaulés uznal, že je čas jít spát, zavedl Gyga do ložnice; hned nato přišla i jeho manželka. Gygés se na ni díval, jak se po příchodu svlékala. Když se k němu obrátila zády a šla k lůžku, vyplížil se ze svého úkrytu a šel ven. Žena však ho při odchodu zahlédla. Uvědomila si, že původcem činu je její muž, ale ani se neozvala, ač byla zahanbena. Nedala na sobě znát, že něco zpozorovala, a pojala úmysl, že se Kandaulovi pomstí. U Lýdů, jako skoro u všech ostatních barbarů, se totiž považuje za velkou hanbu i pro muže, když ho někdo spatří nahého.

[11] Nedala tedy v tu chvíli nic najevo a zachovala klid. Hned jak nastal den, shromáždila své nejvěrnější služebnice a dala si Gyga zavolat. Ten netušil, že ona ví, co se stalo, a na zavolání přišel. Chodíval k ní i dřívě, když si ho královna povolala. Jakmile Gygés přišel, pravila žena:

„Dávám ti teď, Gygu, dvě cesty na vybranou, vyber si, kterou se chceš ubírat. Buď zabij Kandaula a vezmi si mne a království nad Lýdy, nebo musíš ihned na místě sám zemřít, abys napříště Kandaula ve všem neposlouchal a nespátřil, co vidět nemáš. Buď musí zemřít ten, kdo to nastrojil, nebo ty, který jsi mě spatřil nahou a učinil, co se nesluší.“

Gygés nejprve žasl nad tím, co mu řekla, a potom ji prosil, aby ho k takové volbě nenutila. Neuspěl však a viděl, že opravdu stojí před nutností buď zabít svého pána, nebo sám přijít o život rukama jiných. Rozhodl se zůstat naživu a ptal se královny:

„Jestliže mě tedy nutíš, abych proti své vůli zabil svého pána, pověz mi také, jakým způsobem na něho vztáhneme ruku.“ Královna mu na to odpověděla:

„Útok podnikneš z téhož místa, na kterém on ti mě ukázal nahou. Zaútočíš, až usne.“

[12] Gygés nebyl ani na chvíli propuštěn a nemohl nijak uniknout, takže nezbyvalo, než aby zahynul on nebo Kandaulés. Spiknutí bylo připraveno, a když nastala noc, šel Gygés za ženou do ložnice. Dala mu dýku a ukryla ho za tytéž dveře. Když potom Kandaulés na lůžku odpočíval, vyklouzl Gygés z úkrytu, zabil ho a tak se zmocnil jak ženy, tak i království. Zmiňuje se o něm v iambickém trimetru i Archilochos z Paru, který žil v téže době.

[13] Tak opanoval Gygés království a byl potvrzen i delfskou věštírnou. Když totiž Lýdové těžce nesli Kandaulovu smrt a sáhli ke zbraním, dohodli se Gygovi straníci s ostatními Lýdy na tom, že Gygés bude lydským králem, jestliže ho za krále uzná věštírna; pakli ho neuzná, že bude vláda vrácena Héraklovcům. Věštírna rozhodla a tak se stal Gygés králem. Pýthia ovšem řekla tolik, že pomsta Héraklovců postihne páteho Gygova potomka. Z toho si však Lýdové ani jejich králové nic nedělali, dokud k tomu nedošlo.

[14] Tak získali Mermnadovci vládu, kterou odňali Héraklovcům. Gygés poslal za své vlády do Delf nemálo obětních darů. Většina obětních darů ze stříbra v Delfech je od něho. Kromě stříbrných věcí poslal také nesmírné množství zlata; opravdu stojí za zmínku šest zlatých džbánů,* které tam poslal. Džbány jsou v korintské pokladnici a váží třicet talentů. Po pravdě však to není pokladnice korintské obce, nýbrž Kypsela, syna Éetiónova.

Gygés je po Midovi, synu Gordiovu, králi Frygie, prvním z barbarů, o kterém víme, že posílal obětní dary do Delf. Midás obětoval svůj královský trůn, na kterém zasedal při soudech. Ten trůn stojí za podívanou a je umístěn tamtéž, kde jsou i Gygovy džbány. Předměty ze zlata a stříbra, které obětoval Gygés, se v Delfech podle jména dárcova nazývají Gygovými.

I Gygés učinil za své vlády válečný vpád do Miléta a Smyrny a zmocnil se města Kolofónu. Za své osmatřicetileté vlády však nepodnikl žádný jiný význačný čin, proto ho necháme stranou, tolik o něm připomenuvše.

[15] Nyní se zmíním o Ardyovi, synu Gygovu, který kraloval po něm. Ten dobyl Priéné a vpadl do Miléta a za jeho vlády v Sardech přišli do Asie Kimmeriové, vypuzení ze svých obvyklých sídlišť kočovnými Skythy, a zmocnili se Sard kromě akropole.

[16] Ardys kraloval devětačtyřicet let; po něm následoval Sadyattés, syn Ardyův, a vládl dvanáct let. Po Sadyattovi přišel Alyattés. Ten válčil s Kyaxarem, synem Déiokovým, a s Médy a vypudil Kimmerie z Asie. Dobył Smyrny, kterou založili osadníci z Kolofónu, a učinil vpád do Klazomen. Odtamtud se však nevrátil tak, jak si přál, nýbrž dokonale poražen. Z ostatních činů, které za své vlády podnikl, stojí nejspíše za zmínku tyto:

[17] Válčil s Milétany; tu válku zdědil po otci. Na

svých výpravách obléhal Milétos tímto způsobem: Vpadával s vojskem tehdy, jakmile v zemi zrála úroda. Táhl za zvuků sýring, harf a fléten ženských i mužských. Jakmile přišel na území milétské, nebořil ani nevypaloval přibytky v polích, ani v nich neloupil, ale nechával je být. Zato však zničil stromy a úrodu na celém území a vrátil se domů. Milétané totiž ovládali moře, takže obležením nemohlo vojsko ničeho dosáhnout. Obydlí Lýd neničil proto, aby z nich mohli Milétané půdu osévat a obdělávat a on aby měl při vpádu co loupit, až budou s polní prací hotovi.

[18] Takovým způsobem válčil jedenáct let. Za tu dobu utrpěli Milétané dvě velké porážky, jednak u Limenéia v boji na vlastním území, jednak na rovině u Maiandru. Šest let z oněch jedenácti vládl ještě Lýdům Sadyattés, syn Ardyův, a ten také tenkrát činil s vojskem vpády na území milétské. On to totiž byl, kdo se s nimi do války zapletl. Pět let následujících po těch šesti vedl válku Alyattés, syn Sadyattův. Jak jsem se už dříve zmínil, zdědil válku po otci a vedl ji ze všech sil. Nikdo z Iónů v té válce nepřišel Milétanům na pomoc, kromě jediných Chijských. Ti jim pomáhali oplátkou za dřívější pomoc jejich, neboť Milétané přišli předtím na pomoc Chijským ve válce proti Erythrejským.

[19] Když ve dvanáctém roce zapalovalo vojsko obilí, stala se taková přšhoda. Obilí rychle vzplanulo a větrem se plameny šířily, takže chytil a shořel chrám Athény zvané Asséské. V tu chvíli toho nikdo nedbal, ale když se vojsko vrátilo do Sard, Alyattés onemocněl. Nemoc se mu zhoršila, a tak poslal posly do Delf — buď že mu to někdo poradil, nebo se rozhodl sám dotázat se boha, co si má s nemocí počít. Když poslové přišli do Delf, odmítla jim Pýthia věštít, dokud znovu nepostaví Athénin chrám, který vypálili v Assésu na území milétském.

[20] Vím to od Delfanů, od nichž jsem slyšel, že se to tak stalo. Milétané k tomu dodávají, že Kypselův syn Periandros byl co nejužší spřátelen s Thrasybúlem, který tehdy vládl v Milétu, a Periandros se dověděl, jaké odpovědi se z věštírny dostalo Alyattovi. Vzkázal ji Thrasybúlovi po poslu, aby ji předem věděl a mohl v nastalé situaci rozhodnout. Tak se to stalo podle Milétanů.

[21] Když dostal Alyattés toto vyřízení, ihned poslal do Miléty hlasatele, aby uzavřel přímčří s Thrasybúlem a s Milétskými na tak dlouho, dokud se bude chrám stavět. Posel

tedy do Miléty odešel. Thrasybúlos však byl o všem předem bezpečně zpraven a věděl, co hodlá Alyattés učinit. Připravil tedy takovou lest: dal snést na náměstí veškeré zásoby potravin, co jich ve městě bylo, ať již patřily jemu, nebo soukromým osobám, a Milétanům dal pokyn, aby všichni popjeli a společně hodovali, až jim dá znamenání.

[22] Takové opatření učinil a takový pokyn vydal Thrasybúlos proto, aby sardský hlasatel viděl ohromné množství zásob pohromadě a dobrou náladu obyvatel a oznámil to Alyattovi. Tak se také stalo. Hlasatel to viděl, vyřídil Thrasybúlovi, co mu Lýd uložil, a vrátil se do Sard. Podle mých zpráv jen proto došlo k uzavření míru, neboť Alyattés se nadál, že bude v Milétu nesmírná nouze o potraviny a že bude lid nejvyšší měrou zdrcen nedostatkem. Od hlasatele však slyšel po jeho návratu z Miléty zprávy opačné, než jaké očekával. Potom spolu uzavřeli mír s podmínkou, že si budou navzájem přáteli a spojenci, a Alyattés dal postavit v Assésu Athéně dva chrámy místo jednoho. Sám se pak z nemoci pozdravil. Tak tedy pro Alyatta dopadla válka proti Milétanům a Thrasybúlovi.

[23] Periandros, který podal Thrasybúlovi zprávu o odpovědi věštírny, byl synem Kypselovým a vládl v Korintě. Podle vyprávění Korintských (a Lesbáné říkají totéž co oni) se mu prý v životě přihodil nevidaný zázrak: Arióna z Methymny vynesl delřín na Tainaron. Arión byl nej přednější z tehdejších zpěváků za doprovodu kithary; první z lidí, pokud víme, složil dithyramb, pojmenoval jej a přednášel jej v Korintu.

[24] Tento Arión prý většinou pobýval u Periandra, ale usmyslel si, že odpluje do Itálie a na Sicílii; tam vydělal ohromné peníze a chtěl se vrátit do Korinta. Vyplul z Tarentu, a protože neměl k nikomu větší důvěru nežli ke Korintanům, najal si loď korintských plavců. Na širém moři se však plavci zrádně dohodli, že hodí Arióna do moře a že se zmocní jeho peněz. Arión prý to zpozoroval a nabízel jim peníze a prosil, aby ho nechali naživu; tím je však nepřemluvil. Plavci prý mu kázali, buď aby se sám usmrtil, chce-li dojít pohřbu na suché zemi, nebo aby co nejrychleji skočil do moře.

Výhrůzkami přiveden do úzkých prý Arión požádal — když už se tak rozhodli — aby mu dovolili stanout v plné nádeře na veslařských lávkách a zazpívat; až dozpívá, slíbil, že spáchá sebevraždu. Plavci se zaradovali, že uslyší nejlepšího

pěvce na světě, a ustoupili ze zádi doprostřed lodi. Arión se oblékl do plné pěvecké nádhery, vzal do ruky kitharu, postavil se na veslařské lávky a zazpíval slavnostní píseň. Když píseň dozpíval, vrhl se do moře tak, jak byl, se vším svým vybavením. Plavci pokračovali v plavbě do Korinta, Arióna prý však vzal na hřbet delfín a vynesl ho na souš u Tainaru.

Arión s něho sestoupil a se vším všudy odešel do Korinta. Po příchodu vypravoval, co se mu přihodilo. Periandros prý mu nevěřil, dal ho hlídat, nikam ho nepouštěl a dával prý pozor, až se plavci vrátí. Když připluli, dal si je zavolat a ptal se jich, co mu mohou říci o Ariónovi. Oni vyprávěli, že je v Itálii živ a zdrav a že se mu dobře dařilo, když ho v Tarentu opouštěli. V tu chvíli se před nimi objevil Arión ustrojen tak, jako když vyskočil z lodi. Byli ohromeni a usvědčeni a nemohli již zapírat. Tuto historku vyprávějí Korintští a Lesbané a na Tainaru je nevelký Arionův bronzový obětní dar, člověk sedící na delfínu.

[25] Lydský král Alyattés, který dokončil válku s Milétany, potom zemřel. Kraloval sedmapadesát let. Po vyváznutí z nemoci věnoval jako druhý z toho rodu do Delf veliký stříbrný džbán se železným letovaným podstavcem, který stojí za podívanou mezi všemi obětními dary v Delfech. Bylo to dílo Glauka z Chiu, který jako první na světě vynalezl letování železa.

[26] Po Alyattově smrti převzal království Alyattův syn Kroisos ve věku pětatřiceti let. Z Řeků jako první napadl Efeské. Když je tenkrát obléhal, věnovali Efesané své město Artemidě a natáhli lano od chrámu ke hradbám.* Vzdálenost od starého města, které bylo tenkrát obléháno, ke chrámu činí sedm stadií. Na Efesos udeřil Kroisos nejprve a potom postupně na všechna města iónská a aiolská. Proti každému z nich vznášel jiné stížnosti; kde mohl najít vážnější záminky, užíval vážnějších žalob; proti některým z nich použil i malicherností.

[27] Když už si podrobil Řeky v Asii, takže mu odváděli poplatky, pomýšlel na to, aby postavil lodi a podnikl útok na ostrovany. Jakmile měl ke stavbě lodí všechno připraveno, přišel prý podle jedněch do Sard Biás z Priény, podle druhých Pittakos z Mytilény, a na Kroisovu otázku, co je nového v Řecku, zastavil stavbu lodí touto odpovědí:

„Ostrované skupují, králi, tisíce koní, protože mají v úmyslu vypravit se válečně do Sard a proti tobě.“ Kroisos myslel, že mluví pravdu, a odpověděl:

„Kéž by jen bohové vnukli ostrovanům myšlenku přijít proti synům lidským na koních!“

„Vidím, králi,“ opáčil návštěvník, „že si z celého srdce přeješ porazit ostrovany na koních na pevnině a tvá naděje je oprávněná. A co myslíš, že si přejí ostrované jiného, když se dozvěděli, že proti nim hodláš stavět lodi, než porazit Lýdy na moři, aby se ti pomstili za Řeky sídlící na pevnině, které jsi ztotočil?“

Tento závěr prý se Kroisovi velice zalíbil a uznal, že je to rozumná řeč; poslechl a nechal stavby lodí. Tak došlo k tomu, že uzavřel přátelství s Ióny bydlícími na ostrovech.

[28] Postupem času si Kroisos podmanil skoro všechny národy sídlící před řekou Halys. Kromě Kiliků a Lykiů mu byli poddáni všichni ostatní. Jsou to Lýdové, Frygové, Mýsovové, Mariandynové, Chalybové, Paflagoni, Thrákové Thynští a Bithynští, Karové, Ióni, Dórové, Aiolové a Pamfylové.

[29] Když Kroisos tyto národy podrobil a připojil je k Lýdům, přicházeli do Sard, kvetoucích bohatstvím, mimo jiné postupně i všichni řečtí filosofové, kteří v té době žili. Tak tam přišel i Athéňan Solón, který Athéňanům na jejich přání ustanovil zákony a pobýval v cizině deset let, vypluv pod záminkou, že se chce porozhlédnout po světě, aby nebyl prinucen zrušit některý ze zákonů, které vydal. Athéňané to sami učinit nemohli, protože je vázaly veliké přísahy, že se budou deset let řídit zákony, které jim Solón ustanoví.

[30] Kvůli tomu i kvůli podívané se vydal Solón na cesty. Přišel do Egypta k Amasiovi a také do Sard ke Kroisovi. Po příchodu ho Kroisos hostil v královském paláci a potom, bylo to třetího nebo čtvrtého dne, ho na příkaz Kroisův vodili služebníci po jeho pokladnicích a ukazovali mu královo nesmírné bohatství. Když Solón všechno viděl a vše si prohlédl, zeptal se ho Kroisos v přšhodné chvíli:

„Cizinče athénský, došly k nám o tobě mnohé zprávy, o tvé moudrosti a o tvých cestách, že jsi z lásky k moudrosti prošel veliký kus světa, abys ho viděl. Zatoužil jsem se tě zeptat, zda jsi již spatřil člověka ze všech lidí nejšťastnějšího.“ Ptal se, protože za nejšťastnějšího z lidí považoval sebe, ale Solón mu nezalichotil ani trochu; podle pravdy mu odpověděl takto:

„Athéňana Tella, králi.“ Kroisos se podivil jeho slovům a zvědavě se otázel:

„Proč myslíš, že je Tellos nejšťastnější?“ Solón odpověděl: